Grønn, gul og rød oppdrett

Av **Frode Bygdnes** - 19. juni 2018

Fiskeoppdrett - mærer for laks ved Bergen (Shutterstock)

Regjeringa har innført noe de kaller trafikklys for oppdrettsnæringa og den skal gjelde fra 2019. Det er nok helst et påfunn som skal ta oppmerksomheten bort fra problemene med næringa. Vilkårene for grønt, gult og rødt lys, skal settes ut fra overvåking av lakselus på villaksen. Lakselus på villaksen skal gi inntrykk av at ministeren har funnet et objektivt kriterium.

Villaksen

Fiskeriministeren godtar at opp mot hver tredje villaks kan dø. Det gir gult lys og betyr at oppdretterne kan fortsette uten reduksjon av oppdrettsvolum. Først når 1/3 del av villaksyngelen stryker med, blir det rødt lys. Men konsekvensen er bare at oppdretteren har to år på seg før han må vurdere å redusere tettheta i anlegggene. Dette må en kunne si er uforsvarlig for villaksstammen. Regjeringa er villig til å ofre villfisken til fordel for oppdrett. Grunntanken hos regjeringa er at oppdrettsfisken kan privatiseres mens villfisken tilhører allmenningen. Den holdninga er både uansvarlig og uklok.

Bakgrunnen for signalsettinga er at lakselusa har stor negative virkning på villaksen. Derfor lar fiskeriministeren lakselusa styre forvaltninga. Det er ikke en maksimal forvaltning av villaksen, tvert om er det en passiv forvaltning der en ikke har målsetting om å øke villaksen

til det optimale. Hvor seriøs denne vurderinga er, kan en også lure på. For fiskeriministeren har endra innstillinga fra ekspertgruppa fra gul til grønn i sitt eget hjemfylke. Og oppdrettsanlegg i rød sone kan søke og få økt volum dersom de dokumenterer god oversikt og tiltak i eget anlegg over tid. Hensikten er nok mer å skape forutsigbart system for langsiktig planlegging og sikrere pengeinnvesteringer.

Nå er det mer enn lus som truer villaksen. Rømming av oppdrettsfisk er også en stor fare. Den fortrenger villaksen. Blander den seg med gytemoden fisk, er den neppe i stand til å fremskaffe levedyktige yngel. Uansett går det ut over reproduksjonen. Villaksen er mer enn en luksusfisk for sportsfiskere og rike turister. Den er en genbank for fremtidig miljøvennlig landbasert oppdrett. Den er en av mange arter som beiter på en mangfoldig fauna langs kysten, den holder seg med mat sjøl og trenger ikke fores. Den ikke bare smaker bedre, men er også sunnere for oss fordi den bare går på maritime matressurser, er fri for medisiner og er mindre forgiftet.

Giftig hav

Veksten i oppdrettsnæringa truer all villfisk, også fisk som sei, hyse og kysttorsk. Oppdrettsanleggene er plassert på de beste fiskeplassene. Her er også kysttorsken sine gyteplasser. Utbredelsen av oppdrettsanleggene er sannsynlig årsak til at det står så dårlig til med kysttorsken. Gyteplassene og oppvekstområdene til de lokale stammene ødelegges.

Det meste av organisk forurensning i sjøen kommer fra oppdrettsanlegg, omtrent like mye kloakk fra hvert anlegg som fra en middels norsk by. Både landbruket og husholdningene har strenge regler for behandling av utslipp, men fra oppdrettsanleggene er det bare overvåking og forflytting som skal til. Mærene er behandlet med bunnstoff når nøtene er kobberimpregnert. En regner med at det går med 1000 tonn kobber hvert år.

Den største trusselen mot miljøet er gifta som brukes mot lakselus. Med trafikklysene som skal settes ut fra antall lus, må en regne med økt bruk av gift. Lusebehandlinga er bl.a. kjemiske stoffer enten tilsatt i foret eller direkte i anlegget. Uansett spres denne til miljøet rundt. Her brukes kitinhemmere, dvs stoff som hindrer lusa i å skifte skall. Denne angriper det vi har av dyreplankton som også er skalldyr. Det er registrert massedød av krill og rødåte i nærheten av oppdrettsanlegg, bl.a. i Ofotfjorden. Det er i hovedsak krill, ishavsåte og rødåte som kan beite på planteplankton. Vi er i ferd med å kutte av næringskjeden på laves mulig nivå og følgen blir da at vi legger havet dødt.

Ikke bærekraftig næring

Denne kunnskapen om dyreplanktonet sin betydning i havet trekkes ikke frem i debatten. Heller ikke når det blir snakk om å fiske direkte på krill for å skaffe fôr til oppdrettsanleggene. Det er ikke en bærekraftig matproduksjon, tvert om så bruker vi mer ressurser enn naturen kan tåle bare ved at vi tar maten fra villfisken. Nå hentes fire tonn råfisk for å få frem et tonn oppdrettslaks. Det er en ressurskrevende produksjon fremfor å la naturen sjøl få opprettholde sin næringskjede. Myndighetene tillater en praksis like meiningsløst som å sette husdyrene på bås og fôre dem sommerstid. Oppdrettsnæringa er i ferd med å erstatte fangst av villfisk.

Regjeringas målsetting til 2050 er å femdoble volumet av oppdrettsfisk. Med trafikklysene ønsker regjeringa allerede i 2019 å øke veksten i oppdrettsproduksjonen med 3 %, dvs 24.000 tonn. Første økning i kapasitet skjer 18. juni i år. Da auksjoneres konsesjoner for 15.000 tonn fisk. Det er området fra Trøndelag til Finnmark som har fått fargen grønn, så det er her de nye store tildelingene blir gitt. Både fisken og produsentene ønsker å flytte nordover pga klimaendringene. Her nord hvor vi har villfisken, vil vi få flere oppdrettsanlegg og større tetthet i anleggene.

Vi er i ferd med å legge en av verdens beste og mest produktive kystsoner brakk. Bærekraftig arealbruk blir mest bare ord, så lenge miljøkrav er fraværende og fiskeriministeren godtar næringa sin trussel mot både natur og miljø. Regjeringa må ikke få risikere våre rike havressurser på en dumdristig næringsvekst som ikke tar miljøtrusselen på alvor.

Denne artikkelen ble først publisert på: https://steigan.no/2018/06/gronn-gul-og-rod-oppdrett/